

УДК 1(100):327.39

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v050.2024.12>*Т. О. Крижановська*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6391-6871>*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії**Національного університету «Одеська юридична академія»**М. Ю. Литвин**здобувач вищої освіти факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ФІЛОСОФІЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: РОЛЬ ООН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Філософія міжнародних організацій, зокрема ООН, відіграє важливу роль у забезпеченні міжнародної справедливості, яка охоплює права людини, миротворчість, соціальну рівність і рівноправність держав. Незважаючи на проголошені принципи, викладені у Статуті ООН, зокрема щодо миру, безпеки та суверенітету, постійні конфлікти, як-от російсько-українська війна, виявляють недоліки у функціонуванні організації, ставлячи під питання її здатність реагувати на сучасні виклики.

Об'єкт нашого дослідження – ООН як міжнародна організація, що забезпечує мир, безпеку та справедливість; **предмет** – механізми забезпечення міжнародної справедливості, що використовуються ООН, їх переваги та недоліки.

Метою визначимо наступне: визначити, наскільки ефективною є роль ООН у забезпеченні міжнародної справедливості, враховуючи філософські підходи та сучасні виклики, з якими стикається світова спільнота.

Виклад основного матеріалу. Поняття «міжнародна справедливість» є багатограним і охоплює питання прав людини, миротворчості, соціальної рівності, а також рівноправності держав на міжнародній арені. Це поняття лежить на перетині етики, філософії права, політичної філософії та міжнародних відносин. Залежно від філософського підходу, концепція міжнародної справедливості може акцентуватися на різних аспектах, таких як рівність, права та обов'язки держав, а також моральні норми, що мають регулювати поведінку держав у світовій спільноті. Розглянемо, як відомі філософи та науковці інтерпретували цю концепцію.

Для початку зауважимо, що справедливість є однією з ключових категорій соціально-філософської думки, моральної, політичної та правової свідомості, що привертала увагу багатьох філософів від античних часів. Арістотель, зокрема, наголошував, що без справедливості неможливе ні суспільне, ні політичне життя, і зробив зна-

чний внесок у формальну розробку її структури, виділивши два основні види: розподільчу (дистрибутивну) та зрівняльну (корективну) справедливість. У праці «Нікомахова етика» він розробив ці поняття. Розподільча справедливість – це така, згідно з якою блага мають розподілятися відповідно до заслуг і здібностей кожної людини: «Один вид окремої справедливості та узгодженого з нею справедливого пов'язаний з розподілом почесностей, багатства і всього іншого, що може бути поділено між співгромадянами певного державного устрою (саме серед них один у порівнянні з іншим може мати як нерівну, так і рівну [частку])» [1, с. 199]. Цей підхід акцентує увагу на індивідуальних заслугах і передбачає розподіл ресурсів відповідно до внеску особи у суспільне благо. Але такий підхід може закріпити нерівність, якщо привілеї базуються лише на досягнутому статусі. Зрівняльна ж справедливість, за Арістотелем, стосується відновлення балансу між рівноправними людьми у конкретних випадках, наприклад, через компенсацію або покарання, де порушник має відшкодувати потерпілому збитки. Вона забезпечує рівність «один до одного», але не враховує глибинних структурних нерівностей, що виникають через системні упередження та економічну нерівність. Оскільки зрівняльна справедливість зосереджена на окремих випадках, вона не здатна вирішити проблеми на макрорівні та забезпечити рівні можливості для всіх, що робить її недостатньою в умовах сучасного суспільства, де потрібні комплексні підходи до подолання соціальної нерівності.

Ідеї Арістотеля про справедливість суттєво вплинули на концепцію міжнародної справедливості, зокрема через розрізнення розподільчої та зрівняльної справедливості. Розподільча справедливість підтримує сучасний підхід до перерозподілу благ, наприклад, у міжнародній допомозі та захисті прав людини, що є важливим для діяльності ООН у створенні рівних умов розвитку. Зрівняльна справедливість, яка акцентує увагу на

компенсації збитків, заклала основи міжнародної відповідальності та механізмів відшкодування шкоди в разі порушення міжнародного права.

Щодо міжнародної справедливості, то одним з перших філософів, хто сформулював ідею про необхідність міжнародної спільноти, заснованої на принципах миру та справедливості був Іммануїл Кант. У роботі «До вічного миру» (*Zum ewigen Frieden*, 1795) він описує концепцію «федерації вільних держав», що має забезпечити стабільний мир між народами. Федерація, про яку говорить І. Кант, є радше моральним ідеалом, ніж конкретним політичним проектом. Вона має базуватися на принципах, що виходять за межі будь-яких окремих національних інтересів, відображаючи універсальне прагнення до справедливості. І. Кант бачить міжнародну справедливість як реалізацію універсальних етичних принципів, які можуть забезпечити справедливий порядок між державами. Але цей порядок потребує свідомих зусиль і організації, які б усунули природну схильність людей до конфлікту «Стан миру між людьми, які живуть поряд, не є природним станом (*status naturalis*), останнім, навпаки, є стан війни, тобто якщо і не безперервні ворожі дії, то постійна їх загроза. Отже, стан миру має бути встановлено...» [Цит. за: 3, с. 38]. І. Кант підкреслює, що мир не виникає сам по собі, його необхідно підтримувати через нормативні механізми і спільні домовленості, що, власне, і робить справедливі відносини між державами справді досяжними. Тому досягнення міжнародної справедливості та стабільного миру, згідно з Кантом, можливе лише через створення міжнародних інститутів і правових механізмів, які б регулювали відносини між державами на основі спільних норм. Відмітимо, що ідеї І. Канта мають великий вплив на сучасні підходи до міжнародного права та структуру міжнародних організацій, таких як ООН.

Важливий аспект у сучасну соціальну та політичну філософію привніс американський філософ ХХ століття Джон Роулз (*John Rawls*). Відомі його роботи «Теорія Справедливості» (*A Theory of Justice*, 1971), «Право народів» (*The Law of Peoples*, 1999). У книзі «Теорія справедливості» Дж. Роулз запропонував концепцію справедливості як чесності, або егалітарної справедливості, згідно з якою «розподіл переваг має бути такий, щоб викликати у всіх, хто бере в ньому участь, включно із тими, хто перебуває у гіршому становищі, готовність до співпраці» [7, Теорія, с. 41]. Його концепція надає перевагу рівності можливостей і захищає соціально незахищені групи, обґрунтовуючи необхідність державної підтримки менш привілейованих. Проте критики зазначають, що принцип різниці може обмежувати економічний розвиток через надмірне втручання держави, порушуючи права на особисту власність

і знижуючи мотивацію до підприємництва та самостійного досягнення успіху.

Щодо міжнародної справедливості, Дж. Роулз певною мірою продовжує ідеї І. Канта, особливо в частині побудови міжнародного порядку на основі моральних і правових принципів, але адаптує їх до сучасної міжнародної системи, враховуючи різноманітність політичних систем і культур.

Проблему міжнародної справедливості Джон Роулз розглядає у своїй праці «Закон народів», де пропонує специфічне застосування своєї теорії справедливості до міжнародної спільноти. Філософ розглядає міжнародну справедливість через призму ліберальної концепції, де «народами» вважаються основні агенти, що керуються моральними зобов'язаннями для підтримки миру, прав людини та міжнародного порядку. На думку Дж. Роулза, національні інтереси мають узгоджуватися з принципами глобальної солідарності, без дискримінації через географію, релігію чи культуру. В основі його підходу лежить ідея своєрідного «міжнародного договору», де народи погоджуються на принципи справедливості для уникнення конфліктів і забезпечення стабільності. Дж. Роулз також визнає існування «гідних ієрархічних суспільств» (*decent hierarchical societies*), які, хоча й не є демократичними, керуються всеохопною концепцією блага, часто релігійного характеру, але дотримуються базових прав людини і можуть бути частиною міжнародної спільноти. Відмінними від них є «держави-ізгої» (*outlaw states*), що систематично порушують права людини і не можуть бути легітимними учасниками міжнародного порядку.

Дж. Роулз вважав, що «гідні народи» заслуговують на терпимість і визнання, що виключає насильницьке поширення демократичних цінностей. Міжнародна справедливість можлива лише у межах співіснування ліберальних та «гідних» суспільств, що шанують базові права та взаємні зобов'язання. Він припускав, що терпимість до різних способів життя є нормою, але не аналізував, як зберігати її у сучасному світі, де націоналізм та міжкультурні конфлікти можуть підірвати цю базову терпимість. «Оскільки він припускає, що люди вже є терпимими до тих, хто не згоден з ними з питань способу життя та інших питань, він не запитує, як ми можемо забезпечити, щоб така терпимість залишалася нормою. Однак зараз це стало нагальним політичним питанням» [4, с. 22]. У цьому контексті концепція Дж. Роулза потребує додаткових етичних і правових механізмів, які забезпечували б стабільність і повагу між народами, не тільки через моральні принципи, але й через структурні гарантії та реальні механізми, що запобігають дискримінації та ворожнечі.

Ідеї Дж. Роулза продовжує і розвиває Чарльз Бейтц у своїй праці «Політична теорія і міжна-

родні відносини» (Political theory and international relations, 1979). Чарльз Бейтц проводить глибокий аналіз міжнародної справедливості, звертаючись до космополітичного підходу, що ставить під сумнів традиційні уявлення про суверенітет і справедливість, обмежені кордонами держав. Ч. Бейтц критикує домінуючу у міжнародних відносинах парадигму реалізму, яка вважає національні інтереси найвищим принципом і ігнорує моральні обов'язки щодо інших народів. «Хоча реалісти часто використовували аргументи з глибоким корінням у сучасній політичній теорії, я вважаю, що можна показати, що їхній скептицизм ґрунтується на хибних міркуваннях і неправильних емпіричних припущеннях» [10, р. 15]. Виходячи з цього, він ставить під сумнів уявлення про те, що справедливість діє лише всередині держави, і вважає, що існують моральні зобов'язання, які поширюються на міжнародний рівень. Тож, Ч. Бейтц стверджує, що поняття справедливості має бути універсальним, а не локалізованим у межах національних кордонів. Вчений адаптує теорію справедливості для глобального контексту. Він висуває аргумент на користь того, що принципи справедливого розподілу повинні поширюватися на міжнародну спільноту, де, як і в межах держави, є проблеми нерівності та бідності. Ч. Бейтц вважає, що, незалежно від національності, всі люди мають право на доступ до рівних можливостей і ресурсів, що накладає на міжнародні інституції обов'язок створювати умови для справедливого розподілу. У цьому контексті він розглядає міжнародні організації не як обмежені інструменти державних інтересів, а як *ключових гравців*, здатних зменшувати глобальну нерівність. Ч. Бейтц підкреслює, що для досягнення міжнародної справедливості потрібні нові інституційні форми і механізми, які б сприяли ефективному розподілу благ між націями, зокрема через перерозподільчі механізми. Його космополітична концепція передбачає відмову від абсолютного суверенітету і натомість акцентує увагу на глобальній відповідальності за добробут кожного індивіда, що робить його підхід особливо актуальним у сучасних умовах глобалізації та економічної інтеграції.

Сучасні українські дослідники зазначають, що справедливість як категорія міжнародного права має складну структуру і розкривається через вимоги поміркованості, домірності та публічності, що висувуються до держав у їхніх міжнародних діях. Обмеження державами своїх цілей та інтересів заради справедливості – у цьому полягає вимога поміркованості [5, с. 295]. Елемент поміркованості передбачає не лише стриманість у визначенні цілей, але й розсудливість у встановленні меж своїх інтересів. Вимога домірності покладає на суб'єктів міжнародного права «обов'язок спів-

ставляти значимість і вагомість, з одного боку, своїх цілей та інтересів, які вимагають їх вдаватися до тих чи інших заходів, та, з іншого боку, тих обмежень прав та інтересів інших суб'єктів, до яких приводять ці дії» [5, с. 296]. Вимога публічності передбачає, що держави мають діяти так, щоб їхні принципи були відкриті для міжнародної спільноти й не стали б несправедливими, якби їх оголосили публічно. У сфері міжнародного права вимогу публічності можна розглядати як принцип, згідно з яким держави повинні керуватися такими максимами, що, будучи відкрито проголошеними, не викликали б підозри у несправедливості. Публічність тут виступає не лише як вимога до зовнішньої прозорості, але й як моральний орієнтир для самоконтролю [5, с. 297]. Оскільки повне оприлюднення політичних максим є радше ідеалом, ніж практичною можливістю, цей принцип вимагає від держав не стільки абсолютної відкритості, скільки внутрішньої готовності оцінювати свої наміри і дії з позицій справедливості. Тож, вимога публічності стає інструментом самооцінки, покликаним убезпечити міжнародну діяльність держав від несправедливих прагнень і перетворити її на послідовне дотримання принципів чесності та відповідальності.

Отже, ми здійснили філософський аналіз концепцій міжнародної справедливості, заснованих на раціональних засадах: ідеалістичних (І. Кант), прагматичних (Дж. Роулз) та космополітичних (І. Кант, Ч. Бейтц), розглянули структуру справедливості як категорії міжнародного права. Наступним кроком буде розгляд основних принципів Статуту ООН та аналіз діяльності цієї організації як реалізації сучасних уявлень про міжнародну справедливість у практичній площині.

У Статуті ООН справедливість розуміється як одна з основ світового порядку. Пріоритетними цілями та принципами діяльності ООН визначено підтримку міжнародного миру та безпеки шляхом ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загроз, а також розв'язання конфліктів відповідно до принципів справедливості та міжнародного права [8, с. 7]. «Мир, безпека і справедливість розглядаються у Статуті як однорідні і взаємопов'язані категорії» [5, с. 295]. Поняттю міжнародної справедливості відповідають принципи ООН, закладені в Статуті (Розділ I, стаття 2). Якщо представити їх коротко, то вони виражаються такими положеннями:

1. Принцип суверенної рівності всіх членів ООН.

2. Зобов'язання сумлінно виконувати положення Статуту для забезпечення прав і переваг, що надаються членством.

3. Вирішення міжнародних суперечок мирним шляхом, щоб уникнути загроз міжнародному миру та безпеці.

4. Утримання від погрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави.

5. Надання допомоги ООН та утримання від підтримки держав, проти яких ООН здійснює примусові дії.

6. Заохочення держав, які не є членами ООН, дотримуватися цих принципів задля міжнародного миру.

7. Заборона втручання у внутрішні справи держав, окрім випадків, передбачених Розділом VII Статуту (примусові заходи) [8].

Тобто, ми бачимо, що Статут ООН, як основоположний документ міжнародної спільноти, закладає філософські принципи, що відображають ідеї міжнародної справедливості, які можна проаналізувати в контексті розглянутих нами концепцій. В Статуті справедливість інтегрована у взаємозалежність миру, безпеки та правових норм, створюючи підґрунтя для міжнародного порядку, де кожна держава має дотримуватися спільно визначених принципів. Принцип суверенної рівності всіх держав, як відображення кантівської автономії народів, забезпечує формальну рівність і повагу, але ігнорує реальні дисбаланси в політичній та економічній силі, через що великі держави мають перевагу в процесі прийняття рішень. Зобов'язання сумлінно виконувати положення Статуту підтримує ідею справедливості Дж. Роулза та стабільного міжнародного порядку, але через різне дотримання зобов'язань без дієвих механізмів примусу ефективність цього принципу знижується. Мирне вирішення суперечок та заборона на використання сили відображають кантіанський ідеал миру і стабільності, проте в умовах агресії або порушень прав людини ці принципи можуть виявитися недостатніми. Надання підтримки ООН та стримання від допомоги порушникам є продовженням космополітичної ідеї Ч. Бейтца, однак залежать від політичної волі, що може призводити до вибірковості. Заборона втручання у внутрішні справи, незважаючи на повагу до суверенітету, створює обмеження для дій ООН у випадках масових порушень прав людини, що може використовуватись державами для прикриття зловживань.

Як зауважує український фахівець в області міжнародного права, «Цікаво, що, хоча в нормах міжнародного права збільшилася кількість посилок на поняття справедливості як в *lex lata*, так і в *de lege ferenda*, зменшилася кількість випадків, коли трибунали були прямо уповноважені приймати рішення у справі відповідно до принципу справедливості» [2, с. 328]. Тобто, ми бачимо певний парадокс у розвитку міжнародної правової системи. Це можна пояснити різними підходами до справедливості в рамках міжнародного права та філософії права, де принцип справедливості

часто розглядається як ідеальна мета, проте його застосування на практиці вимагає чітких правових норм, яких бракує в багатьох міжнародних справах. Зменшення випадків, коли міжнародні трибунали можуть застосовувати принципи справедливості, свідчить про обережність у використанні моральних категорій, які можуть бути спірними у різних культурах і правових системах. Це створює складність у втіленні справедливості на міжнародному рівні, де баланс між прагматичним правом та етичними засадами є постійною дилемою.

Важливим чинником підтримки миру та міжнародної справедливості є миротворчі операції. Їх діяльність визначається резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, а Рада Безпеки постійно розглядає питання щодо необхідності миротворчих місій. Миротворчі операції, згідно з мандатами ООН, включають різноманітні завдання: підтримка миру в зонах конфліктів, запобігання ескалації насильства, моніторинг дотримання угод про припинення вогню, допомога в розбудові стабільних політичних інститутів, а також сприяння гуманітарній підтримці населення. «Починаючи з липня 1992 року і Україна виступає як значний контрибутор підтримання миру. За 18 років участі країни в миротворчій діяльності ООН 28 тисяч військовослужбовців брали участь у 20 операціях і місіях ООН. Географія участі України – Ангола, Афганістан, Боснія і Герцоговина, Грузія, Ефіопія, Косово, Македонія, Хорватія. З початку російсько-української війни Україна відкликала свій миротворчий контингент» [6, с. 18]. Однак, незважаючи на свої переваги, миротворчі операції стикаються з низкою викликів, серед яких: недостатнє фінансування, обмеженість мандатів, залежність від політичної волі окремих держав-членів ООН та складнощі, пов'язані з роботою в умовах складних політичних ситуацій. В аналітичних доповідях, які були представлені для ООН виділено ключові проблеми миротворчих операцій: незнання місцевих умов, прийняття рішень без урахування ситуації, підтримка однієї зі сторін, нездатність до неупередженого посередництва, поспішність у вирішенні лише короткострокових завдань, відсутність гнучкості, а також «ложні обіцянки» – укладання угод, які неможливо виконати [9, с. 44]. Питання ефективності миротворчих місій залишається відкритим, адже вони не завжди здатні забезпечити тривалий мир або справедливість у регіонах, що постраждали від конфлікту. Такий підхід вимагає вдосконалення та адаптації до сучасних викликів, що стоять перед міжнародним співтовариством.

Ще один важливий механізм діяльності ООН – це гуманітарна допомога. На жаль, гуманітарні катастрофи відбуваються дуже часто в різних куточках світу. Причини різні – землетруси,

повені, посухи. Вони призводять до загибелі людей, міграції населення. В таких країнах діяльність ООН, гуманітарна допомога – це елемент загальних зусиль країн-учасниць ООН, міжнародної справедливості. Наприклад, землетрус, який відбувся в 2004 році призвів до виникнення цунамі, який спричинив багато біди народам Індії, Індонезії, Тайланду, Мальдівських островів, Сомалі. Було підраховано, що в цій гуманітарній катастрофі загинуло 217 тисяч людей, півмільйона – залишилося без домівок. ООН приклало багато зусиль для того, щоб відновити сільське господарство, економіку, житловий сектор, медицину, захистити права людини та верховенства права.

Наприкінці наголосимо, що третій і четвертий принципи Статуту ООН щодо мирного вирішення конфліктів і заборони погрози силою порушуються в умовах повномасштабної російсько-української війни. Порушена територіальна цілісність України, анексовані її частини, а Росія вчиняє воєнні злочини, руйнує інфраструктуру та спричиняє гуманітарну катастрофу, зокрема, створюючи потоки біженців. Незважаючи на прийняті ООН резолюції, включно з резолюцією від 2 березня 2022 року, яка засуджує агресію, та закликами Генеральної Асамблеї до припинення насильства і дотримання суверенітету України, бойові дії тривають. Документи ООН підтверджують необхідність всеосяжного та справедливого миру, поваги до територіальної цілісності України та закликають до відповідальності за скоєні на її території злочини. Отже, виникає недовіра щодо ефективності ООН. «І скільки б сьогодні не йшло суперечок про реформування структури ООН, головним залишається питання – чи відповідає ця організація викликам сучасності, чи готова протистояти новим загрозам, з якими стикається світова спільнота» [6, с. 17]. Криза ефективності ООН, зокрема її Ради Безпеки, ставить під сумнів здатність цієї організації підтримувати міжнародний мир і справедливість. Реформування ООН стає дедалі актуальнішим, оскільки без оновлення її механізмів світова спільнота ризикує втратити ключовий інструмент для врегулювання конфліктів та захисту міжнародного права.

Висновки. Тож, можемо зробити наступні висновки. Діяльність ООН у забезпеченні міжнародної справедливості віддзеркалює ключові філософські концепції, що підкреслюють взаємозалежність між миром, безпекою та справедливістю як основами міжнародного порядку. ООН, зокрема, через принципи суверенної рівності та утримання від застосування сили, продовжує ідеї І. Канта про автономію народів та вічний мир, а також космополітичний підхід Ч. Бейтца до глобальної відповідальності. Проте, незважаючи на

визнання цих принципів, сучасні виклики, такі як порушення територіальної цілісності та конфлікти, як у випадку російсько-української війни, підкреслюють недоліки організації в реалізації цих ідеалів. Філософська думка, зокрема підходи Дж. Роулза та Ч. Бейтца до інтернаціональної справедливості, вказує на необхідність глибшої адаптації ООН до глобальних проблем. Потреба у вдосконаленні механізмів забезпечення справедливості, таких як миротворчі місії та захист прав людини, свідчить про важливість комплексного підходу, що враховує соціальні, економічні та культурні відмінності між державами. Тож, у контексті сучасних викликів і невідповідності між ідеалом і практикою, реформування ООН стає важливим не тільки для збереження її легітимності, а й для підвищення її ефективності як інструменту підтримки міжнародної справедливості та миру.

Література

1. Арістотель. Нікомахова етика / Переклад з давньогрецької В.Ставнюк. К.: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с. URL: http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf
2. Бігняк О. В. Право справедливості в міжнародному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 327–331. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-2/80>
3. Денисенко Н., Щириця Т. Актуалізація концепції вічного миру в контексті цивілізаційного розвитку людства за умов війни. *Вісник Львівського університету. Серія : Філософсько-політологічні студії*. 2022. Вип. 44. С. 30–40. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.45.3>
4. Кірюхін Д. Джон Ролз та сучасна політична філософія (С. Фримен, Ф. Петит, Т. Поге, Д. Мілер). *Філософська думка*. 2022. № 1. С. 6–22. URL: <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/574/547>
5. Васильчук В. О. Зміст і значення категорії справедливості у міжнародному праві. *Проблеми філософії права*. 2005. Том III. № 1-2. С. 293–298. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11897/34-Vasylychuk.pdf?sequence=1>
6. Коркушко О. Історичні етапи становлення та розвитку Організації Об'єднаних Націй / Роль ООН у сучасному світі: матеріали наукового симпозиуму, присвяченого 75-річчю від дня заснування Організації Об'єднаних Націй, м. Кам'янець-Подільський, 22 жовтня 2020 р. / [редкол.: М. М. Трипак (гол.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. С. 12–18. <https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/zbirnyk-oon-1.pdf>
7. Ролз, Джон. Теорія справедливості / пер. з англ. О. Мокровольський. К.: Основи, 2001. 822 с.
8. Статут Організації Об'єднаних Націй. Департамент громадської інформації ООН. Київ, 2008, 69 с. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

9. Динич А. Миротворча діяльність ООН у ХХІ ст. / Роль ООН у сучасному світі: матеріали наукового симпозиуму, присвяченого 75-річчю від дня заснування Організації Об'єднаних Націй, м. Кам'янець-Подільський, 22 жовтня 2020 р. / [редкол.: М. М. Тріпак (гол.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. С. 43–48. <https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/zbirnyk-oon-1.pdf>

10. Beitz, Charles R. *Political theory and international relations*. Princeton University Press. Princeton, New Jersey. 1979. <http://debracollege.dspaces.org/bitstream/123456789/446/1/Charles%20R.%20Beitz%20-%20Political%20Theory%20and%20International%20Relations-Princeton%20University%20Press%20%281999%29.pdf>

Анотація

Крижановська Т. О., Литвин М. Ю. Філософія міжнародних організацій: роль ООН у забезпеченні міжнародної справедливості. – Стаття.

Стаття присвячена філософському аналізу ролі Організації Об'єднаних Націй у забезпеченні міжнародної справедливості, яка є багатограним поняттям і охоплює права людини, миротворчість, соціальну рівність та рівноправність держав. Дослідження зосереджується на філософських основах діяльності ООН, які відображають ідеї справедливості, закладені в Статуті організації, зокрема щодо миру, безпеки та поваги до суверенітету. У статті розглянуто основні принципи міжнародної справедливості з точки зору таких мислителів, як Арістотель, Іммануїл Кант, Джон Роулз та Чарльз Бейтц. Аналіз показує, що діяльність ООН втілює як кантівське бачення міжнародного порядку на засадах рівності та автономії народів, так і космополітичну концепцію Бейтца, що наголошує на відповідальності міжнародної спільноти перед кожною нацією. Показано, що через принцип суверенної рівності держав та утримання від застосування сили ООН прагне забезпечити світовий порядок, базований на справедливості. Однак, сучасні виклики, такі як російсько-українська війна, висвітлюють обмеження організації в досягненні цього ідеалу. Зокрема, постійні порушення третього та четвертого принципів Статуту ООН демонструють складнощі в реалізації концепції міжнародної справедливості в умовах агресії. Висновки статті підкреслюють необхідність реформування ООН для подолання її недоліків, зокрема посилення механізмів миротворчості та захисту прав людини. Зроблено акцент на актуальності філософських підходів Роулза та Бейтца, які наголошують на потребі адаптації ООН до умов сучасної глобальної спільноти, враховуючи соціальні, економічні та культурні відмінності держав. У результаті дослідження визначено, що потреба у вдосконаленні механізмів забезпечення справедливості, таких як миротворчі місії та захист прав людини, свідчить про важливість комплексного підходу, що враховує соціальні, економічні та культурні відмінності між державами. Тож, у контексті

сучасних викликів і невідповідності між ідеалом і практикою, реформування ООН стає важливим не тільки для збереження її легітимності, а й для підвищення її ефективності як інструменту підтримки міжнародної справедливості та миру.

Ключові слова: міжнародна справедливість, філософія права, філософські концепції справедливості, Організація Об'єднаних Націй, міжнародна спільнота, суверенітет, глобальна відповідальність.

Summary

Kryzhanovska T. O., Lytvyn M. Yu. *Philosophy of International Organizations: The Role of the United Nations in Ensuring International Justice*. – Article.

The article is dedicated to the philosophical analysis of the role of the United Nations in ensuring international justice, a multifaceted concept encompassing human rights, peacekeeping, social equality, and the equality of states. The study focuses on the philosophical foundations of the UN's activities, which reflect the principles of justice enshrined in its Charter, particularly those related to peace, security, and respect for sovereignty. The article examines the main principles of international justice from the perspectives of thinkers such as Aristotle, Immanuel Kant, John Rawls, and Charles Beitz. The analysis shows that the UN's activities embody both Kant's vision of an international order based on equality and the autonomy of nations, and Beitz's cosmopolitan concept emphasizing the international community's responsibility to every nation. Through the principles of sovereign equality of states and the commitment to abstain from the use of force, the UN aims to uphold a global order grounded in justice. However, contemporary challenges, such as the Russia-Ukraine war, highlight the organization's limitations in achieving this ideal. Specifically, the ongoing violations of the third and fourth principles of the UN Charter reveal the difficulties in realizing the concept of international justice in the face of aggression. The conclusions of the article emphasize the need to reform the UN to address its shortcomings, particularly by strengthening peacekeeping and human rights protection mechanisms. The relevance of philosophical approaches by Rawls and Beitz is underscored, stressing the need for the UN to adapt to the conditions of the modern global community, taking into account the social, economic, and cultural differences among states. The study concludes that the need to enhance mechanisms for ensuring justice, such as peacekeeping missions and human rights protection, demonstrates the importance of a comprehensive approach that considers social, economic, and cultural differences between states. Thus, in the context of modern challenges and the gap between ideal and practice, reforming the UN becomes essential not only to preserve its legitimacy but also to improve its effectiveness as an instrument for supporting international justice and peace.

Key words: international justice, philosophy of law, philosophical concepts of justice, United Nations, international community, sovereignty, global responsibility.